

## Full 7: Lense-Thirring

En aquest exercici calculareu la correcció a la mètrica de Schwarzschild deguda a la rotació de la font. Ho fareu considerant velocitats de rotació no relativistes i en el límit de camp dèbil.

- (i) Considereu una distribució esfèrica de massa  $M$  i radi  $R$ , amb densitat uniforme  $\rho$  i velocitat angular  $\Omega$ . Totes aquestes quantitats són constants. Assumiu que la font gira a velocitats molt inferiors a la de la llum, és a dir, que  $R\Omega \ll c$ . Tracteu la font com un fluid perfecte sense pressió i calculeu els elements del tensor<sup>1</sup> d'energia-moment en el límit de camps dèbils, fins a primer ordre en  $R\Omega$ .

**Solució.** Per a un fluid perfecte:

$$T^{\mu\nu} = (\rho + P)u^\mu u^\nu + P g^{\mu\nu}$$

si la pressió és nul·la ( $P = 0$ ), Aleshores

$$T^{\mu\nu} = \rho u^\mu u^\nu$$

La quadrivelocitat del fluid, per normalització, és  $u^\mu = \gamma(1, \mathbf{v})$ , on  $\gamma$  és el factor de Lorentz. En el cas d'aquest exercici,  $\|\mathbf{v}\| = \Omega R \ll 1 \implies \gamma \approx 1$ , de manera que:

$$T^{00} = \rho U^0 U^0 = \rho c^2 \quad T^{0i} = \rho U^0 U^i = \rho c v^i \quad T^{ij} = \rho U^i U^j = \rho v^i v^j \sim \mathcal{O}((R\Omega)^2)$$

El tensor d'energia-moment a primer ordre resulta:

$$T^{\mu\nu} \simeq \begin{pmatrix} \rho c^2 & \rho c v^x & \rho c v^y & \rho c v^z \\ \rho c v^x & 0 & 0 & 0 \\ \rho c v^y & 0 & 0 & 0 \\ \rho c v^z & 0 & 0 & 0 \end{pmatrix} = \rho c \begin{pmatrix} c & v^x & v^y & v^z \\ v^x & 0 & 0 & 0 \\ v^y & 0 & 0 & 0 \\ v^z & 0 & 0 & 0 \end{pmatrix}$$

- (ii) Escriviu les equacions d'Einstein en el límit de camps dèbils, utilitzant el gauge de Lorenz  $g^{\mu\nu}\Gamma_{\mu\nu}^\alpha = 0$ , que també es pot expressar com  $\partial^\mu \bar{h}_{\mu\nu} = 0$  en termes del tensor  $\bar{h}_{\mu\nu} = h_{\mu\nu} - \frac{1}{2}\eta_{\mu\nu}h$ , amb  $g_{\mu\nu} = \eta_{\mu\nu} + h_{\mu\nu}$  i  $|h| \ll 1$ .

**Solució.** Partint de les equacions d'Einstein linealitzades en el gauge de Lorenz (gauge Harmònic), podem passar a la forma purament contravariant. Amb l'aproximació de camp dèbil usarem només  $\eta_{\mu\nu}$ , de manera que

$$\square \bar{h}_{\mu\nu} = -\frac{16\pi G}{c^4} T_{\mu\nu} \xrightarrow{g_{\mu\nu} \approx \eta_{\mu\nu}} \square \bar{h}^{\mu\nu} = -\frac{16\pi G}{c^4} T^{\mu\nu}$$

de manera que les equacions d'Einstein a resoldre en aquest cas són:

$$\square \bar{h}^{00} = -\frac{16\pi G}{c^4} T^{00} = -\frac{16\pi G}{c^4} \rho c^2 = -\frac{16\pi G}{c^2} \rho$$

$$\square \bar{h}^{0i} = -\frac{16\pi G}{c^4} T^{0i} = -\frac{16\pi G}{c^4} \rho c v^i = -\frac{16\pi G}{c^3} \rho v^i$$

$$\square \bar{h}^{ij} = -\frac{16\pi G}{c^4} T^{ij} \approx 0$$

- (iii) Escriviu la 3-velocitat d'un element de fluid de la font en coordenades cartesianes. Per simplicitat, escolliu un sistema de coordenades tal que el cos giri al voltant de l'eix  $z$ .

<sup>1</sup>Aquest tensor es coneix amb el nom de "trace-reversed tensor".

**Solució.** Si assumim que el cos gira al voltant de l'eix  $OZ$ , només cal emprar  $\mathbf{v} = \boldsymbol{\Omega} \times \mathbf{r}$ :

$$\mathbf{v} = \boldsymbol{\Omega} \times \mathbf{r} = \begin{vmatrix} \mathbf{i} & \mathbf{j} & \mathbf{k} \\ 0 & 0 & \Omega \\ x & y & z \end{vmatrix} = -\mathbf{i}(\Omega y) + \mathbf{j}(\Omega x) = \Omega(-y\mathbf{i} + x\mathbf{j})$$

- (iv) Trobeu les components  $\bar{h}^{\mu\nu}$  a distàncies grans de la font, és a dir, assumint  $r \gg R$ . Recordeu que la solució de l'equació  $\nabla^2 f = g$ , amb  $\nabla^2 \equiv \partial_i \partial^i$ , pren la següent forma:

$$f(\mathbf{x}) = -\frac{1}{4\pi} \int \frac{g(\mathbf{y})}{\|\mathbf{x} - \mathbf{y}\|} d^3y$$

**Solució.** En el límit estàtic,  $\square = \nabla^2 - \frac{1}{c^2} \frac{\partial^2}{\partial t^2}$ , de manera que:

$$\nabla^2 \bar{h}^{\mu\nu} = -\frac{16\pi G}{c^4} T^{\mu\nu}$$

on podem utilitzar la solució donada a l'enunciat.

$$\bar{h}^{\mu\nu}(\mathbf{x}) = \frac{4G}{c^4} \int \frac{T^{\mu\nu}(\mathbf{y})}{\|\mathbf{x} - \mathbf{y}\|} d\mathbf{y}$$

si  $r \gg R$ , podem provar la aproximació:  $\|\mathbf{x} - \mathbf{y}\| \simeq \|\mathbf{x}\|$ . Anomenant  $r := \|\mathbf{x}\|$  i  $r' := \|\mathbf{y}\|$ , tenim:

$$\begin{aligned} \bar{h}^{00}(\mathbf{x}) &= \frac{4G}{c^4 r} \int T^{00}(\mathbf{y}) d\mathbf{y} = \frac{4G}{c^4 r} \int \rho c^2 d\mathbf{y} = \frac{4G}{c^2 r} \int \rho d\mathbf{y} = \frac{4GM}{c^2 r} \\ \bar{h}^{0x}(\mathbf{x}) &= \frac{4G}{c^4 r} \int T^{0i}(\mathbf{y}) d\mathbf{y} = \frac{4G}{c^4 r} \int \rho c v^x d\mathbf{y} = -\frac{4G\Omega\rho}{c^3 r} \int y' dy' \\ &= -\frac{4G\Omega\rho}{c^3 r} \int_0^R \int_0^\pi \int_0^{2\pi} r' \sin\theta \cos\phi r'^2 \sin\theta dr' d\theta d\phi \\ &= -\frac{4G\Omega\rho}{c^3 r} \int_0^R (r')^3 d(r') \int_0^\pi \sin^2\theta d\theta \int_0^{2\pi} \cos\phi d\phi \\ &= 0 \end{aligned}$$

de manera que hem d'aproximar en un ordre més alt si volem una contribució no nul·la. Expandim  $\|\mathbf{x} - \mathbf{y}\|$  a primer ordre:

$$\begin{aligned} \|\mathbf{x} - \mathbf{y}\| &= \sqrt{(\mathbf{x} - \mathbf{y}) \cdot (\mathbf{x} - \mathbf{y})} = \sqrt{r^2 + 2\mathbf{x} \cdot \mathbf{y} + (r')^2} \simeq \sqrt{r^2 - 2\mathbf{x} \cdot \mathbf{y}} = r \sqrt{1 - 2\frac{\mathbf{x} \cdot \mathbf{y}}{r^2}} \\ &\simeq r \left( 1 - \frac{\mathbf{x} \cdot \mathbf{y}}{r^2} \right) \\ \Rightarrow \frac{1}{\|\mathbf{x} - \mathbf{y}\|} &\simeq \frac{1}{r} \left( 1 + \frac{\mathbf{x} \cdot \mathbf{y}}{r^2} \right) \end{aligned}$$

Com ja hem comprovat que la contribució només amb el terme constant és nul·la, podem escriure:

$$\begin{aligned} \bar{h}^{0x}(\mathbf{x}) &\simeq \frac{4G}{c^4 r^3} \int \rho c v^x (\mathbf{x} \cdot \mathbf{y}) d\mathbf{y} = -\frac{4G\Omega\rho}{c^3 r^3} \int y' (xx' + yy' + zz') d\mathbf{y} \\ &= -\frac{4G\Omega\rho}{c^3 r^3} \left[ x \underbrace{\int (y' x') d\mathbf{y}}_{I_1} + y \underbrace{\int (y' y') d\mathbf{y}}_{I_2} + z \underbrace{\int (y' z') d\mathbf{y}}_{I_3} \right] \\ \bar{h}^{0y}(\mathbf{x}) &\simeq \frac{4G}{c^4 r^3} \int \rho c v^y (\mathbf{x} \cdot \mathbf{y}) d\mathbf{y} = \frac{4G\Omega\rho}{c^3 r^3} \int x' (xx' + yy' + zz') d\mathbf{y} \end{aligned}$$

$$= \frac{4G\Omega\rho}{c^3 r^3} \left[ \underbrace{x \int (x'x') d\mathbf{y}}_{I_4} + \underbrace{y \int (x'y') d\mathbf{y}}_{I_1} + \underbrace{z \int (x'z') d\mathbf{y}}_{I_5} \right]$$

Investigem les integrals per separat:

$$I_1 = \int_0^R \int_0^\pi \int_0^{2\pi} r' \sin \theta \cos \phi r' \sin \theta \sin \phi r'^2 \sin \theta dr' d\theta d\phi$$

$$= \int_0^R r'^4 dr' \int_0^\pi \sin^3 \theta d\theta \int_0^{2\pi} \cos \phi \sin \phi d\phi$$

$$= 0 \iff \cos(\phi + n\pi) \sin(\phi + n\pi) = \cos \phi \sin \phi \quad \forall n \in \mathbb{Z}$$

$$I_2 = \int_0^R \int_0^\pi \int_0^{2\pi} r'^2 \sin^2 \theta \sin^2 \phi r'^2 \sin^2 \theta d\theta d\phi = \int_0^R r'^4 dr' \int_0^\pi \sin^3 \theta d\theta \int_0^{2\pi} \sin^2 \phi d\phi$$

$$= \frac{R^5}{5} \int_0^\pi (1 - \cos^2 \theta) \sin \theta d\theta \int_0^{2\pi} \frac{1}{2} (1 - \cos(2\phi)) d\phi$$

$$= \frac{R^5}{5} \int_0^\pi - (1 - \cos^2 \theta) d(\cos \theta) \left[ \frac{\phi}{2} - \frac{1}{4} \sin(2\phi) \right]_0^{2\pi} = \frac{\pi R^5}{5} \left[ \cos \theta - \frac{1}{3} \cos^3 \theta \right]_0^\pi$$

$$= \frac{\pi R^5}{5} \left( \left[ 1 - \frac{1}{3} \right] - \left[ -1 + \frac{1}{3} \right] \right) = \frac{\pi R^5}{5} \left( 2 - \frac{2}{3} \right) = \frac{4\pi R^5}{15}$$

$$I_3 = \int_0^R \int_0^\pi \int_0^{2\pi} r' \sin \theta \sin \phi r' \cos \theta r'^2 \sin \theta dr' d\theta d\phi$$

$$= \int_0^R r'^4 dr' \int_0^\pi \sin^2 \theta \cos \theta d\theta \int_0^{2\pi} \sin \phi d\phi = 0 \iff \sin(\phi + n\pi) = \sin \phi \quad \forall n \in \mathbb{Z}$$

$$I_4 = \int_0^R \int_0^\pi \int_0^{2\pi} r'^2 \sin^2 \theta \cos^2 \theta r'^2 \sin \theta dr' d\theta d\phi = \int_0^R r'^4 dr' \int_0^\pi \sin^3 \theta d\theta \int_0^{2\pi} \cos^2 \phi d\phi$$

$$= I_2 \iff \int_0^{2\pi} \cos^2 \phi d\phi = 2\pi - \underbrace{\int_0^{2\pi} \sin^2 \phi d\phi}_\pi \iff \cos^2 \phi + \sin^2 \phi = 1$$

$$I_5 = \int_0^R \int_0^\pi \int_0^{2\pi} r' \sin \theta \cos \phi r' \cos \theta r'^2 \sin \theta dr' d\theta d\phi$$

$$= \int_0^R r'^4 dr' \int_0^\pi \sin^2 \theta \cos \theta d\theta \int_0^{2\pi} \cos \phi d\phi = 0 \iff \cos(\phi + n\pi) = \cos \phi \quad \forall n \in \mathbb{Z}$$

Substituint el resultat de les integrals:

$$\bar{h}^{0x}(\mathbf{x}) = -\frac{4G\Omega\rho}{c^3 r^3} y \frac{4\pi R^5}{15} = -\frac{4G\Omega y}{c^3 r^3} \frac{R^2}{5} \rho \frac{4}{3} \pi R^3 = -\frac{4G\Omega M R^2}{5c^3 r^3} y$$

$$\bar{h}^{0y}(\mathbf{x}) = \frac{4G\Omega\rho}{c^3 r^3} x \frac{4\pi R^5}{15} = \frac{4G\Omega x}{c^3 r^3} \frac{R^2}{5} \rho \frac{4}{3} \pi R^3 = \frac{4G\Omega M R^2}{5c^3 r^3} x$$

(v) Escriviu l'element de línia en coordenades cartesianes. Demostreu que pren la forma següent:

$$ds^2 = - \left( 1 - \frac{2GM}{rc^2} \right) c^2 dt^2 + \left( 1 + \frac{2GM}{rc^2} \right) \delta_{ij} dx^i dx^j + \frac{8GMR^2}{5r^3 c^3} \Omega (y dx - x dy) dt$$

**Solució.** Per poder escriure l'element de línia en qualsevol sistema de coordenades, s'utilitza la mètrica. En el cas linealitzat i en coordenades cartesianes:

$$ds^2 = g_{\mu\nu} dx^\mu dx^\nu = (\eta_{\mu\nu} + h_{\mu\nu}) dx^\mu dx^\nu$$

de manera que l'objectiu és trobar  $h_{\mu\nu}$ . Per definició de  $\bar{h}_{\mu\nu}$ :

$$\bar{h}_{\mu\nu} = h_{\mu\nu} - \frac{1}{2}\eta_{\mu\nu}h \implies h_{\mu\nu} = \bar{h}_{\mu\nu} + \frac{1}{2}\eta_{\mu\nu}h$$

Per definició de la traça de  $\bar{h}_{\mu\nu}$ :

$$\bar{h} = \eta^{\mu\nu}\bar{h}_{\mu\nu} = \eta^{\mu\nu}\left(h_{\mu\nu} - \frac{1}{2}\eta_{\mu\nu}h\right) = h - \frac{1}{2}4h = -h$$

de manera que, podem escriure:

$$h_{\mu\nu} = \bar{h}_{\mu\nu} - \frac{1}{2}\eta_{\mu\nu}\bar{h}$$

com en aquest cas la única component no nul de la diagonal de  $\bar{h}_{\mu\nu}$  és  $\bar{h}_{00}$ , tenim:

$$\bar{h} = \eta_{00}\bar{h}^{00} = -\bar{h}_{00} = \eta^{00}\bar{h}_{00} = -\bar{h}^{00} = -\frac{4GM}{c^2 r} \implies h_{\mu\nu} = \bar{h}_{\mu\nu} + \frac{2GM}{c^2 r}\eta_{\mu\nu}$$

evaluant les components del tensor  $h_{\mu\nu}$ :

$$\begin{aligned} h_{00} &= \bar{h}_{00} - \frac{2GM}{rc^2} = \frac{4GM}{rc^2} - \frac{2GM}{rc^2} = \frac{2GM}{rc^2} \\ h_{ij} &= \bar{h}_{ij} - \frac{1}{2}\eta_{ij}\left(-\frac{4GM}{rc^2}\right) = \frac{2GM}{rc^2}\delta_{ij} \\ h_{0i} &= \bar{h}_{0i} - \frac{1}{2}\eta_{0i}\frac{2GM}{rc^2} = \bar{h}_{0i} = \eta_{00}\eta_{ij}\bar{h}^{0j} = -\bar{h}^{0i} \\ \implies h_{0x} &= -\bar{h}^{0x} = \frac{4G\Omega MR^2}{5c^3 r^3}y \quad h_{0y} = -\bar{h}^{0y} = -\frac{4G\Omega MR^2}{5c^3 r^3}x \end{aligned}$$

Ara podem escriure l'element de línia utilitzant la expressió donada anteriorment:

$$\begin{aligned} ds^2 &= (\eta_{00} + h_{00})c^2 dt^2 + (\eta_{ij} + h_{ij})dx^i dx^j + 2(\eta_{0i} + h_{0i})dx^0 dx^i \\ &= \left(-1 + \frac{2GM}{rc^2}\right)c^2 dt^2 + \left(\delta_{ij} + \delta_{ij}\frac{2GM}{rc^2}\right)dx^i dx^j + \frac{8GMR^2\Omega}{5r^3 c^2}cdt(ydx - xdy) \\ &= -\left(1 - \frac{2GM}{rc^2}\right)c^2 dt^2 + \left(1 + \frac{2GM}{rc^2}\right)\delta_{ij}dx^i dx^j + \frac{8GMR^2\Omega}{5r^3 c^2}(ydx - xdy)dt \end{aligned}$$

(vi) Reescriu l'element de línia en coordenades esfèriques.

**Solució.** Sabent com transforma la mètrica eucliniada en coordenades esfèriques, podem escriure directament:

$$\delta_{ij}dx^i dx^j = dx^2 + dy^2 + dz^2 = dr^2 + r^2(d\theta^2 + \sin^2\theta d\phi^2)$$

Pel cas de  $ydx - xdy$ , sabem que generen una rotació al voltant de l'eix  $OZ$  de manera que:

$$ydx - xdy = -r^2 \sin^2\theta d\phi$$

ja que  $r \sin\theta$  representa la distància al eix de rotació. Però, ho podem fer explícitament també:

$$ydx = r \sin\theta \sin\phi (\sin\theta \cos\phi dr + r \cos\phi \cos\theta d\theta - r \sin\theta \sin\phi d\phi)$$

$$\begin{aligned}
&= r \sin^2 \theta \cos \phi \sin \phi dr + r^2 \sin \theta \cos \theta \sin \phi \cos \phi d\theta - r^2 \sin^2 \theta \sin^2 \phi d\phi \\
x dy &= r \sin \theta \cos \phi (\sin \theta \sin \phi dr + r \cos \phi \cos \theta d\theta + r \sin \theta \cos \phi d\phi) \\
&= r \sin^2 \theta \cos \phi \sin \phi dr + r^2 \sin \theta \cos \theta \sin \phi \cos \phi d\theta + r^2 \sin^2 \theta \cos^2 \phi d\phi \\
\implies y dx - x dy &= -r^2 \sin^2 \theta (\sin^2 \phi + \cos^2 \phi) d\phi = -r^2 \sin^2 \theta d\phi
\end{aligned}$$

substituïnt a l'element de línia trobat anteriorment:

$$ds^2 = - \left(1 - \frac{2GM}{rc^2}\right) c^2 dt^2 + \left(1 + \frac{2GM}{rc^2}\right) [dr^2 + r^2(d\theta^2 + \sin^2 \theta d\phi^2)] - \frac{8GMR^2\Omega}{5rc^2} \sin^2 \theta d\phi dt$$

- (vii) Mostreu que fent el canvi  $\tilde{r} = r + GM/c^2$  es pot reexpressar l'element de línia com segueix, sense alterar l'ordre en teoria de pertorbacions,

$$ds^2 = - \left(1 - \frac{2GM}{\tilde{r}c^2}\right) c^2 dt^2 + \left(1 + \frac{2GM}{\tilde{r}c^2}\right) d\tilde{r}^2 + \tilde{r}^2 (d\theta^2 + \sin^2(\theta) d\phi^2) - \frac{8GM}{5\tilde{r}c^2} \Omega R^2 \sin^2(\theta) dt d\phi$$

Aquesta és la mètrica de Lense-Thirring, precursora de la mètrica de Kerr.

**Solució.** Amb la substitució proposada,  $\tilde{r} = r - \frac{GM}{c^2} \implies \frac{1}{\tilde{r}} \simeq \frac{1}{r} + \frac{GM}{c^2 r^2}$ , on descartem els termes d'ordre superior. Notem també que  $d\tilde{r} = dr$ . Ara cal calcular el comportament del terme que inclou l'element de línia cartesià:

$$\begin{aligned}
I &:= \left(1 + \frac{2GM}{rc^2}\right) [dr^2 + r^2 (d\theta^2 + \sin^2 \theta d\phi^2)] \\
&\simeq \left(1 + \frac{2GM}{\tilde{r}c^2}\right) \left[ d\tilde{r}^2 + \left(\tilde{r} - \frac{GM}{c^2}\right)^2 (d\theta^2 + \sin^2 \theta d\phi^2) \right] \\
&= \left(1 + \frac{2GM}{\tilde{r}c^2}\right) d\tilde{r}^2 + \tilde{r}^2 \left(1 + \frac{2GM}{\tilde{r}c^2}\right) \left(1 - \frac{GM}{\tilde{r}c^2}\right)^2 (d\theta^2 + \sin^2 \theta d\phi^2) \\
&= \tilde{r}^2 \left(1 + \frac{2GM}{\tilde{r}c^2}\right) \left(1 - \frac{2GM}{\tilde{r}c^2} + \frac{G^2 M^2}{\tilde{r}^2 c^4}\right) (d\theta^2 + \sin^2 \theta d\phi^2) \\
&\simeq \left(1 + \frac{2GM}{\tilde{r}c^2}\right) d\tilde{r}^2 + \tilde{r}^2 \left(1 - \frac{4G^2 M^2}{\tilde{r}^2 c^4}\right) (d\theta^2 + \sin^2 \theta d\phi^2) \\
&\simeq \left(1 + \frac{2GM}{\tilde{r}c^2}\right) d\tilde{r}^2 + \tilde{r}^2 (d\theta^2 + \sin^2 \theta d\phi^2)
\end{aligned}$$

Amb això, l'element de línia queda:

$$ds^2 = - \left(1 - \frac{2GM}{\tilde{r}c^2}\right) c^2 dt^2 + \left(1 + \frac{2GM}{\tilde{r}c^2}\right) d\tilde{r}^2 + \tilde{r}^2 (d\theta^2 + \sin^2 \theta d\phi^2) - \frac{8GM}{5\tilde{r}c^2} \Omega R^2 \sin^2 \theta dt d\phi$$

- (vii) Demostreu que els símbols de Christoffel  $\Gamma_{00}^0, \Gamma_{\varphi\varphi}^0, \Gamma_{0\varphi}^0, \Gamma_{00}^\varphi, \Gamma_{\varphi\varphi}^\varphi$  i  $\Gamma_{0\varphi}^\varphi$  són nuls i que

$$\Gamma_{00}^{\tilde{r}} = \frac{GM}{\tilde{r}^2 c^2} \left(1 - \frac{2GM}{\tilde{r}c^2}\right); \quad \Gamma_{\varphi\varphi}^{\tilde{r}} = - \left(1 - \frac{2GM}{\tilde{r}c^2}\right) \tilde{r} \sin^2 \theta; \quad \Gamma_{0\varphi}^{\tilde{r}} = - \left(1 - \frac{2GM}{\tilde{r}c^2}\right) \frac{GMa}{\tilde{r}^2 c^2} \sin^2 \theta,$$

en el mateix ordre de teoria de pertorbacions, on  $a \equiv \frac{2}{5} \Omega R^2$  és el moment angular per unitat de massa.

**Solució.** Amb la definició dels símbols de Christoffel:

$$\Gamma_{\mu\nu}^{\lambda} = \frac{1}{2}g^{\lambda\sigma}(\partial_{\mu}g_{\nu\sigma} + \partial_{\nu}g_{\mu\sigma} - \partial_{\sigma}g_{\mu\nu})$$

identificant les components de la mètrica:

$$g_{00} = -\left(1 - \frac{2GM}{\tilde{r}c^2}\right), \quad g_{\tilde{r}\tilde{r}} = \left(1 + \frac{2GM}{\tilde{r}c^2}\right), \quad g_{\theta\theta} = \tilde{r}^2, \quad g_{\phi\phi} = \tilde{r}^2 \sin^2 \theta, \quad g_{0\phi} = -\frac{2GMa}{\tilde{r}c^3} \sin^2 \theta$$

Els símbols de Christoffel demanats es poden calcular tenint en compte que el problema és estacionari ( $\partial_0 f = 0$ ) i hi ha simetria al voltant de l'eix  $OZ$  ( $\partial_{\phi} f = 0$ ).

$$\Gamma_{00}^0 = \frac{1}{2}g^{0\sigma}(\partial_0 g_{0\sigma} + \partial_0 g_{0\sigma} - \partial_{\sigma}g_{00}) = -\frac{1}{2}g^{0\sigma}\partial_{\sigma}g_{00} = -\frac{1}{2}g^{00}\partial_0 g_{00} - \frac{1}{2}g^{0\phi}\partial_{\phi}g_{0\phi} = 0$$

$$\Gamma_{\phi\phi}^0 = \frac{1}{2}g^{0\sigma}(\partial_{\phi}g_{\phi\sigma} + \partial_{\phi}g_{\phi\sigma} - \partial_{\sigma}g_{\phi\phi}) = -\frac{1}{2}g^{0\sigma}\partial_{\sigma}g_{\phi\phi} = -\frac{1}{2}g^{00}\partial_0 g_{\phi\phi} - \frac{1}{2}g^{0\phi}\partial_{\phi}g_{\phi\phi} = 0$$

$$\Gamma_{0\phi}^0 = \frac{1}{2}g^{0\sigma}(\partial_0 g_{\phi\sigma} + \partial_{\phi}g_{0\sigma} - \partial_{\sigma}g_{0\phi}) = -\frac{1}{2}g^{0\sigma}\partial_{\sigma}g_{0\phi} = -\frac{1}{2}g^{00}\partial_0 g_{0\phi} - \frac{1}{2}g^{0\phi}\partial_{\phi}g_{0\phi} = 0$$

$$\Gamma_{00}^{\phi} = \frac{1}{2}g^{\phi\sigma}(\partial_0 g_{0\sigma} + \partial_0 g_{0\sigma} - \partial_{\sigma}g_{00}) = -\frac{1}{2}g^{\phi\sigma}\partial_{\sigma}g_{00} = -\frac{1}{2}g^{\phi 0}\partial_0 g_{00} - \frac{1}{2}g^{\phi\phi}\partial_{\phi}g_{00} = 0$$

$$\Gamma_{\phi\phi}^{\phi} = \frac{1}{2}g^{\phi\sigma}(\partial_{\phi}g_{\phi\sigma} + \partial_{\phi}g_{\phi\sigma} - \partial_{\sigma}g_{\phi\phi}) = -\frac{1}{2}g^{\phi\sigma}\partial_{\sigma}g_{\phi\phi} = -\frac{1}{2}g^{\phi 0}\partial_0 g_{\phi\phi} - \frac{1}{2}g^{\phi\phi}\partial_{\phi}g_{\phi\phi} = 0$$

$$\Gamma_{0\phi}^{\phi} = \frac{1}{2}g^{\phi\sigma}(\partial_0 g_{\phi\sigma} + \partial_{\phi}g_{0\sigma} - \partial_{\sigma}g_{0\phi}) = -\frac{1}{2}g^{\phi\sigma}\partial_{\sigma}g_{0\phi} = -\frac{1}{2}g^{\phi 0}\partial_0 g_{0\phi} - \frac{1}{2}g^{\phi\phi}\partial_{\phi}g_{0\phi} = 0$$

Per als no nuls, cal calcular primerament la mètrica inversa. Com que els termes no diagonals són els  $g_{0\phi} \sim \mathcal{O}(c^{-3})$ , prenem la mètrica com diagonal per tal de trobar la inversa a l'ordre desitjat. D'aquesta manera, l'únic terme que ens interessa ara és  $g^{\tilde{r}\tilde{r}} \simeq \frac{1}{g_{\tilde{r}\tilde{r}}}$ :

$$g^{\tilde{r}\tilde{r}} \simeq \frac{1}{1 + \frac{2GM}{\tilde{r}c^2}} \simeq 1 - \frac{2GM}{\tilde{r}c^2}$$

aleshores, els símbols de Christoffel es poden calcular explícitament:

$$\Gamma_{00}^{\tilde{r}} = \frac{1}{2}g^{\tilde{r}\sigma}(\partial_0 g_{0\sigma} + \partial_0 g_{0\sigma} - \partial_{\sigma}g_{00}) = -\frac{1}{2}g^{\tilde{r}\sigma}\partial_{\sigma}g_{00} = -\frac{1}{2}g^{\tilde{r}\tilde{r}}\partial_{\tilde{r}}g_{00}$$

$$= -\frac{1}{2}\left(1 - \frac{2GM}{\tilde{r}c^2}\right)\left[-\frac{2GM}{\tilde{r}^2 c^2}\right] = \frac{GM}{\tilde{r}^2 c^2}\left(1 - \frac{2GM}{\tilde{r}c^2}\right)$$

$$\Gamma_{\phi\phi}^{\tilde{r}} = \frac{1}{2}g^{\tilde{r}\sigma}(\partial_{\phi}g_{\phi\sigma} + \partial_{\phi}g_{\phi\sigma} - \partial_{\sigma}g_{\phi\phi}) = -\frac{1}{2}g^{\tilde{r}\sigma}\partial_{\sigma}g_{\phi\phi} = -\frac{1}{2}g^{\tilde{r}\tilde{r}}\partial_{\tilde{r}}g_{\phi\phi}$$

$$= -\frac{1}{2}\left(1 - \frac{2GM}{\tilde{r}c^2}\right)[2\tilde{r}\sin^2 \theta] = -\left(1 - \frac{2GM}{\tilde{r}c^2}\right)\tilde{r}\sin^2 \theta$$

$$\Gamma_{0\phi}^{\tilde{r}} = \frac{1}{2}g^{\tilde{r}\sigma}(\partial_0 g_{\phi\sigma} + \partial_{\phi}g_{0\sigma} - \partial_{\sigma}g_{0\phi}) = -\frac{1}{2}g^{\tilde{r}\sigma}\partial_{\sigma}g_{0\phi} = -\frac{1}{2}g^{\tilde{r}\tilde{r}}\partial_{\tilde{r}}g_{0\phi}$$

$$= -\frac{1}{2}\left(1 - \frac{2GM}{\tilde{r}c^2}\right)\left[\frac{2GMa}{\tilde{r}^2 c^3}\sin^2 \theta\right] = -\left(1 - \frac{2GM}{\tilde{r}c^2}\right)\frac{GMa}{\tilde{r}^2 c^3}\sin^2 \theta$$